

Liturgische wenken in de rouwperiode na het overlijden van de paus [onder de verantwoordelijke redactie van de Interdiocesane Commissie voor Liturgie]

Na het overlijden van de paus volgt traditioneel een negendaagse rouwperiode (*novemdiales*). Parochies en geloofsgemeenschappen wereldwijd zijn uitgenodigd om tijdens deze dagen in de eucharistie en het getijdengebed te bidden voor paus Franciscus.

Vermelding van de paus

Zolang de bisschopszetel van Rome vacant is, wordt de paus **niet** vermeld in het eucharistisch gebed noch in de slotgebeden van de getijden. In de woorden van eucharistisch gebed II/C wordt dit dan bijvoorbeeld:

*Denk toch, Heer, aan uw kerk,
verspreid over de hele wereld,
dat haar liefde volkomen wordt,
één heilig volk met N., onze bisschop
en allen die uw heilig dienstwerk verrichten.*

Bij de intercessies voor de overledenen in het eucharistisch gebed mag, en is het ook passend, de paus **wel** te vermelden, zoals hier in II/C:

*Gedenk paus Franciscus,
die Gij uit deze wereld tot U geroepen hebt.
Laat hem,
die in de doop met Christus gestorven en herboren is,
nu ook verrijzen tot nieuw leven met uw Zoon.*

Liturgie van de overledenen

Tijdens de **paasweek** (tot en met Beloken Pasen, de tweede zondag van Pasen) wordt de liturgie van de dag gevolgd en draagt men witte gewaden. De oraties, lezingen en gezangen brengen op treffende wijze de paasgedachte tot uitdrukking en wijzen de Kerk de weg naar de Vader. Onder de priefaties van Pasen springt vooral de tweede, *Het nieuwe leven in Christus*, in het oog als bijzonder toepasselijk.

Vanaf **maandag 28 april** kan de mis voor een overleden paus worden gevierd. In het *Missaal voor de weekdagen* (1978, blz. 920-922; heruitgave 1993, blz. 984-986) zijn drie formulieren opgenomen. De oraties uit deze formulieren mogen vrij worden gecombineerd. De liturgische kleur is paars (of grijs).

Ook de getijden voor de overledenen kunnen gebeden worden. De betreffende teksten zijn te vinden in het *Getijdenboek. Gebeden voor elke dag* (1990, blz. 1691-1709). Het collectagebed uit één van de genoemde misformulieren kan ook worden gebruikt als afsluitend gebed bij het morgen- en avondgebed.

Suggesties voor de voorbede

Voor het universeel gebed in de eucharistie op een weekdag of voor de slotgebeden van de getijden kunnen volgende **intenties** gebruikt worden:

V. Laten we vol vertrouwen bidden tot God,
die troost schenkt aan de bedroefden
en hoop aan wie rouwen.

L. Voor paus Franciscus.
Dat God hem in zijn grote barmhartigheid onthaalt
en eeuwige rust en vrede schenkt.
Laten we bidden.

Voor de Kerk.
Dat ze, naar het voorbeeld van paus Franciscus,
zorg draagt voor wie leven in de periferie.
Laten we bidden.

Voor politici en wereldleiders.
Dat ze gehoor geven aan de oproep van paus Franciscus
om bruggen te bouwen in plaats van muren.
Laten we bidden.

Voor wie met toewijding en zorg paus Franciscus omringd hebben.
Dat ze troost vinden in hun geloof
en erop vertrouwen dat hij is thuisgekomen bij de Vader.
Laten we bidden.

Voor onszelf.
Dat we, in het spoor van paus Franciscus,
vol vreugde getuigen van de hoop die in ons leeft.
Laten we bidden.

V. (Trouwe God,
als een goede herder draagt Gij zorg voor uw Kerk.
Sta ons bij in deze periode van rouw.
Laat het licht van Pasen stralen over allen
die zoeken naar hoop en troost.
Wij vragen het U
door Christus, onze Heer.)

Als aanvulling op de voorbede voor Beloken Pasen (27 april 2025) uit de *Liturgische suggesties bij de zondagse eucharistieviering* (jaargang 55, nr. 3), kan op het einde de volgende **bijzondere gebedsintentie** worden ingevoegd:

Om licht en vrede
voor paus Franciscus en allen die om hem rouwen.
Laten we bidden.

Gebedswake op de vooravond van de uitvaart

In de traditie van de Kerk is het lange tijd gebruikelijk geweest om op de avond voorafgaand aan de uitvaart een **gebedswake** te houden, in het geloof dat de gestorvene deelheeft aan de dood en verrijzenis van Jezus Christus. Dat maakt van de wake niet alleen een rouwklacht, maar ook een vreugdevolle gebeurtenis.

Parochies en geloofsgemeenschappen worden uitgenodigd om hier opnieuw aansluiting bij te vinden en op **vrijdag 25 april**, daags voor de uitvaart van paus Franciscus, een dergelijke avondwake te houden. Als hulp en inspiratie reiken we hierbij graag een modelviering aan:

*De gebedswake begint bij de doopvont. Na het openingsvers tekenen de aanwezigen zich met het doopwater. Vervolgens trekt men in processie naar het altaar. De diaken of priester gaat voorop en draagt de brandende paaskaars. Een passend lied begeleidt de processie, bijvoorbeeld *Christe, lux mundi* (Taizé). De paaskaars wordt bij de ambo geplaatst, en de aanwezigen nemen hun voorziene plaatsen in.*

Wanneer geen processie wordt gehouden, begint de wake zoals gebruikelijk met het openingsvers en de hymne. De paaskaars krijgt ook dan een centrale plaats bij de ambo.

Openingsvers

*God, kom mij te hulp (ZJ 25b)
of Wij die U nooit hebben gezien (ZJ 25d)*

Lichtprocessie

V. Het licht van Christus overwint de duisternis.
Zijn leven is sterker dan de dood.
Laten we Hem volgen.

Christe, lux mundi (Taizé)

Hymne

*Licht, ontloken aan het donker (ZJ 438)
of Brandend van verlangen (ZJ 448)*

Openingswoord

V. Tijdens de paasnacht volgden we de brandende paaskaars
en traden een duistere kerk binnen.
We klampten ons vast aan Christus, onze enige hoop.
Hij heeft immers van zichzelf gezegd:
'Ik ben het licht voor de wereld.'

Wie Mij volgt, loopt nooit meer in de duisternis,
maar heeft licht dat leven geeft.'

Zo broos als de vlam van de paaskaars,
zo verscheen paus Franciscus zondag op het Sint-Pietersplein,
te midden van het volk dat hij zo liefhad.

Niemand kon toen vermoeden dat hij de volgende dag
zelf de doortocht zou maken van de dood naar het leven.

In zijn paasboodschap verkondigde paus Franciscus nog de hoop
die de verrijzenis van Christus aan ons allen schenkt.
Delend in zijn hoop en gesterkt door zijn paasgeloof,
bidden we het avondgebed van de Kerk.
Staande in het licht van de verrijzenis,
vertrouwen we hem toe aan Gods liefde, die sterker is dan de dood.

Psalmodie

ANT 1: Maria Magdalena en de andere Maria kwamen naar het graf
om de plaats te zien waar Hij was neergelegd, alleluia.

PSALM 110 (109), 1-5.7

- 1** De Heer spreekt tot mijn heer: 'Zit aan mijn rechterhand;
Ik leg uw vijanden als voetbank voor uw voeten.' _
 - 2** Uit Sion reikt de Heer de scepter van uw macht:
heers nu te midden van uw tegenstanders.
 - 3** Een vorst zijt gij, wanneer gij u vertoont °
met macht bekleed, in glans van heiligheid;
Ik heb u vóór de dageraad verwekt. _
 - 4** Gezworen heeft de Heer, Hij neemt het niet terug:
'Voor eeuwig zijt gij priester als Melchisédek.'
 - 5** De Heer staat aan uw zijde,
die vorsten neerslaat in zijn toorn. _
 - 7** Hij laaft zich uit de bergstroom langs de weg,
dan gaat hij voort met opgeheven hoofd. _
- Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.
Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

ANT 1: Maria Magdalena en de andere Maria kwamen naar het graf
om de plaats te zien waar Hij was neergelegd, alleluia.

ANT 2: Komt en ziet de plaats waar de Heer gelegen heeft, alleluia.

PSALM 114 (113A)

- 1 Toen Israël uit Egypte vertrok,
Jakob het brabbelend volk ontvluchtte,
2 Toen koos Hij in Juda zijn heiligdom,
werd Israël zijn domein. _
3 De zee zag Hem komen en sloeg op de vlucht,
en steigerend week de Jordaan;
4 De bergen sprongen als rammen op,
als lammeren dansten de heuvels. _
5 Wat is het toch, zee, dat u vluchten doet?
Jordaan, waarom wijkt ge terug?
6 Gij bergen, wat springt ge als rammen op,
gij heuvels als lammeren? _
7 De aarde beeft voor het aanschijn des Heren,
zij siddert voor Jakobs God,
8 Die rotsige grond tot een waterpoel maakt
en harde steen tot een bron. _
Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.
Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

ANT 2: Komt en ziet de plaats waar de Heer gelegen heeft, alleluia.

ANT 3: Jezus sprak: weest niet bevreesd.

Gaat aan mijn broeders de boodschap brengen
dat zij naar Galilea moeten gaan; daar zult ge Mij zien, alleluia.

LOFZANG NAAR APOK. 19, 1-2.5-7

Alleluia. °

- 1 Het heil en de eer en de macht komen toe aan onze God,
2 want waarachtig en rechtvaardig is zijn oordeel.

Alleluia. _

Alleluia. °

- 5 Looft onze God, al zijn dienaars,
gij die Hem vreest, gij kleinen en groten.

Alleluia. _

Alleluia. °

- 6 De Heer onze God, de Albeheerser,
heeft zijn koningschap aanvaard.

Alleluia. _

Alleluia. °

- 7 Laat ons blij zijn en juichen,

Hem alle eer bewijzen.

Alleluia. _

Alleluia. °

De tijd is gekomen voor de bruiloft van het Lam
en zijn bruid heeft zich reeds getooid.

Alleluia. _

Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.

Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

ANT 3: Jezus sprak: weest niet bevreesd.

Gaat aan mijn broeders de boodschap brengen
dat zij naar Galilea moeten gaan; daar zult ge Mij zien, alleluia.

Schriftlezing

JOH 21, 1-14

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Johannes

- 1 In die tijd verscheen Jezus opnieuw aan de leerlingen
bij het meer van Tiberias.
De verschijning verliep als volgt:
- 2 Er waren bijeen:
Simon Petrus, Tomas die ook Didymus genoemd wordt,
Natanaël uit Kana in Galilea,
de zonen van Zebedeüs en nog twee van zijn leerlingen.
- 3 Simon Petrus zei tot hen:
“Ik ga vissen.”
Zij antwoordden:
“Dan gaan wij mee.”
Zij gingen dus op weg en klommen in de boot
maar zij vingen die nacht niets.
- 4 Toen het reeds morgen begon te worden
stond Jezus aan het strand,
maar de leerlingen wisten niet dat het Jezus was.
- 5 Jezus sprak hen aan:
“Vrienden, hebben jullie soms wat vis?”
“Neen,”
zeiden ze.
- 6 Toen beval Hij hun:
“Werpt het net uit, rechts van de boot,
daar zult ge iets vangen.”

Nadat ze dit gedaan hadden,
waren ze niet meer bij machte het net op te halen
vanwege de grote hoeveelheid vissen.

7 Daarop zei de leerling van wie Jezus veel hield tot Petrus:

“Het is de Heer!”

Toen Simon Petrus hoorde dat het de Heer was
trok hij zijn bovenkleed aan
– want hij droeg slechts een onderkleed –
en sprong in het meer.

8 De andere leerlingen kwamen met de boot,
want zij waren niet ver uit de kust,
slechts ongeveer tweehonderd el,
en sleepten het net met de vissen achter zich aan.

9 Toen zij aan land waren gestapt
zagen zij dat er een houtskoolvuur was aangelegd
met vis er op en brood.

10 Jezus sprak tot hen:

“Haalt wat van de vis die gij juist gevangen hebt.”

11 Simon Petrus ging weer aan boord en sleepte het net aan land.

Het was vol grote vissen, honderddrieënvijftig stuks
en ofschoon het er zoveel waren scheurde het net niet.

12 Jezus zei hun:

“Komt ontbijten.”

Wetend dat het de Heer was
durfde geen van de leerlingen Hem vragen:
“Wie zijt Gij?”

13 Jezus trad dichterbij,
nam het brood en gaf het hun,
en zo ook de vis.

14 Dit nu was de derde keer dat Jezus aan de leerlingen verscheen
sinds Hij uit de doden was opgestaan.

Woord van de Heer.

Lied

Gij zijt in glans verschenen (ZJ 403)

Overweging

Het evangelie van vandaag vertelt ons over de derde verschijning van de verrezen Heer aan de leerlingen, en beschrijft de wonderbare visvangst bij de oever van het meer van

Galilea (vgl. Joh 21, 1-19). Het verhaal speelt zich af in het kader van het dagelijkse leven van de leerlingen, die – na de ingrijpende dagen van het lijden, de dood en de verrijzenis van de Heer – zijn teruggekeerd naar hun streek en naar hun werk als vissers. Het was moeilijk voor hen om te begrijpen wat er precies gebeurd was.

Maar, terwijl alles voorbij leek, is het opnieuw Jezus die ‘op zoek’ gaat naar zijn leerlingen. Hij is het die hen komt zoeken. Deze keer ontmoet Hij hen bij het meer, waar ze de nacht op hun boten hadden doorgebracht zonder iets te vangen. De lege netten lijken, in zekere zin, op het resultaat van hun ervaring met Jezus: ze hadden Hem leren kennen, ze hadden alles achtergelaten om Hem te volgen, vol van hoop... maar nu? Jawel, ze hadden de Verrezen gezien, maar nadien dachten ze: “Hij is weggegaan en heeft ons achtergelaten... Het was als een droom...”.

Bij het aanbreken van de dag verschijnt Jezus echter aan de oever van het meer, maar ze herkenden Hem niet (vgl. vers 4). Tot deze vermoeide en ontgoochelde vissers zegt de Heer: “Werpt het net uit, rechts van de boot, daar zult ge iets vangen” (vers 6). De leerlingen stelden hun vertrouwen op Jezus en het resultaat was een ongelooflijk overvloedige visvangst.

Op dat moment richt Johannes zich tot Petrus en zegt: “Het is de Heer!” (vers 7). En onmiddellijk springt Petrus in het water en zwemt naar de oever, naar Jezus toe. In deze uitroep – “Het is de Heer!” – klinkt het enthousiasme van het paasgeloof door, vol van vreugde en verwondering. Het staat in schril contrast met de verwarring, de moedeloosheid en het gevoel van machteloosheid die zich hadden opgehoopt in het hart van de leerlingen.

De aanwezigheid van de verrezen Heer verandert alles: het licht overwint de duisternis, het nutteloze werk wordt opnieuw vruchtbaar en beloftevol, het gevoel van vermoeidheid en verlatenheid maakt plaats voor een nieuwe geestdrift, en voor de zekerheid dat Hij bij ons is.

Sindsdien vervullen diezelfde gevoelens de Kerk, de gemeenschap van de verrezen Heer. Wij vormen samen de gemeenschap van de Verrezen! Hoewel het op het eerste gezicht lijkt alsof het duister van het kwaad en de last van het dagelijks leven de overhand hebben, weet de Kerk met zekerheid dat het eeuwige licht van Pasen straalt over hen die de Heer Jezus volgen.

De grote boodschap van de verrijzenis wekt een diepe vreugde en een onoverwinnelijke hoop in het hart van de gelovigen. Christus is waarlijk verrezen! Ook vandaag blijft de Kerk deze blijde boodschap verkondigen: de vreugde en de hoop blijven klinken in het hart en worden zichtbaar op het gelaat, in woorden en in daden.

Als christen worden we geroepen om deze verrijzenisboodschap over te brengen aan allen die we ontmoeten – in het bijzonder aan wie lijden en eenzaam zijn, aan wie zich in moeilijke omstandigheden bevinden, aan zieken, vluchtelingen en aan wie uitgesloten

worden. Over hen allen laten we het licht van de verrezen Christus stralen, een teken van zijn grote barmhartigheid.

Moge de Heer ook in ons het paasgeloof vernieuwen. Moge Hij ons steeds meer bewust maken van onze zending in dienst van het Evangelie en van onze broeders en zusters. Moge Hij ons vervullen met zijn Heilige Geest, opdat wij – gesteund door de voorspraak van Maria – samen met heel de Kerk de grootheid van zijn liefde en de rijkdom van zijn barmhartigheid verkondigen.

(Regina Caeli, Sint-Pietersplein, 10 april 2016 – Paus Franciscus)

Lofzang uit het evangelie

ANT: Simon Petrus sleepte het net aan land,
het zat vol grote vissen, honderddrieënvijftig stuks.
Maar toch: het net scheurde niet, alleluia.

Lc. 1, 46-55

Verrukt is mijn geest om God

46 Hoog verheft nu mijn ziel de Heer,
47 verrukt is mijn geest om God, mijn Verlosser.
48 Zijn keus viel op zijn eenvoudige dienstmaagd:
van nu af prijst ieder geslacht mij zalig.
49 Wonderbaar is het wat Hij mij deed,
de Machtige, groot is zijn Naam!
50 Barmhartig is Hij tot in lengte van dagen
voor ieder die Hem erkent. _
51 Hij doet zich gelden met krachtige arm,
vermetelen drijft Hij uiteen;
52 Machtigen haalt Hij omlaag van hun troon,
eenvoudigen brengt Hij tot aanzien;
53 Behoeftigen schenkt Hij overvloed,
maar rijken gaan heen met ledige handen. _
54 Hij trekt zich zijn dienaar Israël aan,
zijn milde erbarming indachtig;
55 Zoals Hij de vaders heeft beloofd,
voor Abraham en zijn geslacht voor altijd. _
Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.
Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

ANT: Simon Petrus sleepte het net aan land,
het zat vol grote vissen, honderddrieënvijftig stuks.
Maar toch: het net scheurde niet, alleluia.

Smeekbeden

- V. Laten we vol vertrouwen bidden tot God,
die troost schenkt aan de bedroefden
en hoop aan wie rouwen.
- L. Voor paus Franciscus.
Dat God hem in zijn grote barmhartigheid onthaalt
en eeuwige rust en vrede schenkt.
Laten we bidden.
- Voor de Kerk.
Dat ze, naar het voorbeeld van paus Franciscus,
zorg draagt voor wie leven in de periferie.
Laten we bidden.
- Voor politici en wereldleiders.
Dat ze gehoor geven aan de oproep van paus Franciscus
om bruggen te bouwen in plaats van muren.
Laten we bidden.
- Voor wie met toewijding en zorg paus Franciscus omringd hebben.
Dat ze troost vinden in hun geloof
en erop vertrouwen dat hij is thuisgekomen bij de Vader.
Laten we bidden.
- Voor onszelf.
Dat we, in het spoor van paus Franciscus,
vol vreugde getuigen van de hoop die in ons leeft.
Laten we bidden.

Het gebed des Heren

Afsluitend gebed

- V. God, onze Vader,
wij bidden U voor uw trouwe dienaar, paus Franciscus.
Met liefde en grote toewijding heeft hij uw Kerk geleid.
Moge zijn werk onder ons blijvend vrucht dragen.
- Geef dat velen delen
in de vreugde van het Evangelie
dat hij met ijver heeft verkondigd.
- Wij vragen U:
laat hem nu thuiskomen bij U,
want hij heeft zijn hoop gesteld op Jezus,

de verrezen Heer,
die met U leeft in eeuwigheid.

Zegenbede

De Heer schenke ons zijn zegen (ZJ 26e)
of *De Levende zegene u (ZJ 26d)*